

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8. Vtrum requiratur trina immensio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

quod requiratur immersio ad baptismum, & non sufficiat sola aspersio.

SED CONTRA est, quod Heb. 10. dicitur. Accedamus cum uero corde in plenitudine fidei, asper si corda a conscientia mala, & abluti corpus aqua munda.

RESPON. Dicendum, quod aqua assumitur in sacramento baptismi, ad usum ablutionis corporalis, per quam significatur interior ablutio peccatorum. Ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immersionis, sed et per modum aspersiois uel effusionis. Et ideo quamuis tutius sit baptizare per modum immersionis (quia hoc habet communior usus) potest tamen fieri baptismus per modum aspersiois, uel etiam per modum effusionis, secundum illud Ezech. 36. effundam super uos aquam mundam: sicut beatus Laurentius legitur baptizasse: & hoc precipue propter necessitatem: uel quia est magna multitudo baptizandorum, ut patet Act. 2. & 4. ubi dicitur, quod crediderunt una die tria millia, & alia 5. millia. Quandoque autem potest imminere necessitas propter paucitatem aque, uel propter debilitatem ministri, qui non potest sustentare baptizandum: uel propter debilitatem baptizandi, cui posset imminere periculum mortis ex immersione. & ideo dicendum est, quod immersio non est de necessitate baptismi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ea quae sunt per accidens, non uariant substantiam rei. Per se autem requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquam; unde & baptismus lauacrum nominatur, secundum illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquae in uerbo uitae. Sed quod fiat ablutio hoc uel illo modo, accidit baptismi: & ideo talis diuersitas non tollit unitatem baptismi.

AD SECUNDUM dicendum, quod in immersione expressius representatur figura sepulturae Christi, & ideo hic modus baptizandi est communior, & laudabilior: sed in aliis modis baptizandi representatur aliquo modo, licet non ita expresse: nam quocumque modo fiat ablutio, corpus hominis, uel aliqua pars eius, aqua supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.

AD TERTIUM dicendum, quod principalis pars corporis, precipue quantum ad exteriora membra, est caput in quo uigent omnes sensus, & interiores & exteriores. Et ideo, si totum corpus aqua non possit perfundi propter aquae paucitatem, uel propter aliquam aliam causam, oportet caput perfundere: in quo manifestatur principium animalis uitae. Et licet per membra, quae generationi deseruiunt, peccatum originale traducatur, non tamen sunt membra illa potius aspergenda, quam caput, quia per baptismum non tollitur transmissio originalis in prolem per actum generationis, sed liberatur anima a macula, & reatu peccati, quod incurrit. Et ideo debet precipue lauari illa pars corporis, in qua manifestantur opera animae. In ueteri autem lege remedium contra originale peccatum, institutum erat in membro generationis: quia adhuc ille, per quem originale erat amouendum, nasciturus erat ex semine Abrahae: cuius fidem circumcisio significabat, ut dicitur Rom. 4.

de necessitate baptismi. Dicit enim Augustinus in quodam sermone de Symbolo ad baptizatos, Recte tertio mersi estis, quia accepistis baptismum in nomine sanctae Trinitatis: recte tertio mersi estis, quia accepistis baptismum in nomine Iesu Christi, qui tertia die resurrexit a mortuis, illa enim tertio repetita immersio, typum domine exprimit sepulturae, per quam Christo consepulti estis in baptismi: sed utrumque uidetur ad necessitatem baptismi pertinere, scilicet & quod significetur in baptismi Trinitas personarum, & quod fiat configuratio ad sepulturam Christi, ergo uidetur quod trina immersio sit de necessitate baptismi.

¶ 2 Praterea. Sacramenta ex mandato Christi efficaciam habent: sed trina immersio est ex mandato Christi: scribit enim Pelagius Papa * Gaudentio episcopo, euangelicum preceptum ipso Domino Deo, & saluatore nostro Iesu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis trina immersione sanctum baptismum unicuique tribuere, ergo sicut baptizare in nomine Trinitatis, est de necessitate baptismi, ita etiam baptizare trina immersione, uidetur esse de necessitate baptismi.

¶ 3 Prater. Si trina immersio non sit de necessitate baptismi, ergo ad primam immersionem aliquis baptismi consequitur sacramentum. Si ergo addatur secunda uel tertia, uidetur, quod secundum uel tertio baptizetur, quod est inconueniens. non ergo una immersio sufficit ad sacramentum baptismi, sed trina immersio uidetur esse de necessitate ipsius.

SED CONTRA est, quod Gregorius dicit scribens * Leandro episcopo, Reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismo uel tertio, uel semel immergere, quoniam & in tribus immersionibus personarum Trinitas, & una potest diuinitatis singularitas designari.

RESPON. Dicendum, quod (sicut prius dictum est) ad baptismum per se requiritur ablutio aquae, quae est de necessitate sacramenti, modus autem ablutionis per accidens se habet ad sacramentum. Et ideo, sicut ex praedicta auctoritate Gregorius patet, quantum est de se, utrumque licite fieri potest. & semel & ter immergere: quia unica immersione significatur unitas mortis Christi & unitas deitatis. per trinam autem immersionem

to, quantum ad necessitatem sacramenti, secundo respondet quae sit, quantum ad necessitatem mandati ecclesiastici.

¶ Quod ad primum unica conclusio est: utrumque licite fieri potest, scilicet & semel & ter immergere. Probat tripliciter. Primo ratione: Ad baptismum per se requiritur ablutio, per accidens autem modus ablutionis, ergo, secundo auctoritate Gregorius ex significatione, tam unice quam trinam immersionis.

¶ Quod ad secundum uariata ponitur & mutata ecclesiae in liturgis diuersis temporibus diuersis ex causis, & tandem infert grauis peccare, qui nunc non seruant trinitam immersionem. ubi scito, quod licet hodie, qui baptizantur in fontibus, immergantur, & forte ter: hi tamen qui baptizantur in domibus, per modum effusionis baptizantur. Et propterea nullum peccatum committere uidentur, quia non immergunt, cum nec semel immergat abique peccato.

¶ In responsione ad tertium, dubium occurrit, an trina immersio intenta a ministro, si aliqua omitteretur, sit uerus baptismus. Et est ratio dubii, quoniam si trina immersio intendatur, baptismus non perficitur in prima immersione, ut Auctor explicat in articulo quarto tertiae distinctionis quartae sententiae. Huius autem oppositum uidetur ex eo, quod humilimo di intentione ministri non addit necessitatem nouae immersionis post primam.

¶ Ad hoc dicitur, quod quia intentio ministri fundatur super ritum ecclesiae, eadem est intentio ministri intendentis exercere trinam immersionem, & ecclesiae instituentis illam, constat autem quod ecclesia instituit trinam immersionem, non ut substantiale sacramenti, sed ut ceremoniale eiusdem, quoniam non nisi ad significandum uel Trinitatem personarum, uel

ARTICVLVS VIII.

Utrum trina immersio sit de necessitate baptismi.

AD OCTAVVM sic procedit. Videtur, quod trina immersio sit

Super quaest. sexagesimaseptima articulum octauum.

Titulus clarus est. In corpore articuli duo sunt primo, respondet quasi

q. dist. 3. ar. 4. q. 2. & 3. & dist. 2. q. 1. ar. 1. q. 3. cor.

Reb. tab. ca. 1. 1. 1.

De consil. 4. cap. 1. 1. 1.

Li. 1. epist. 4. me. Alios Leo narco.

Art. 1. q. 1.

In argu. contra.

q. 1. ar. 4. cor.

triduum sepulture
illam instituit. inten-
tio ergo ministri ad
trinum immersionem
ferat, non ut ad rem
necessariam sacra-
mento, sed ut ad cere-
moniam eiusdem,
omisso autem cere-
monie non tollit ve-
ritatem baptismi. Et
propterea si ex inca-
ria aut casu alio mi-
nister intendens tri-
nam immersionem,
piscit proferre verba
formæ ante secun-
dam aut tertiam im-
mersionem, baptis-
mus perfectus est: &
quæ non est facta im-
mersione duranti-
bus, verbis superflue post
acta. Sig. quoniam non esset
amplius baptismi
pars.

Ad obiectione au-
tem inductam, dicitur
quod intelliguntur
verba Auctoris de
unica immersione
sub ratione partis. In
causa nostra, si
quæ verba præveni-
erint secundam im-
mersionem, unica immer-
sio ex ipsa separatio-
ne ab aliis immersioni-
bus, haberet ratio-
nem totius, quod ut
melius intelligas, ad
verbe abluionem ce-
quodam totum suc-
cessum, & integra-
ri ex partibus succes-
sibus & continuis: suc-
cessus quidem om-
nibus; continuis ue-
ro, quæ loque omni-
bus, quæ loque qui-
buldam. Nam quelibet
ablutio per immer-
sionem in tempo-
re fit, & per partes
successivas ac conti-
nuas immersiones, &
rursus qualibet tri-
mersionem inter
se discreta, pars
est unius abluionis,
quam baptismum
vocamus. Quo fit,
ut quia totum suc-
cessum ex qualibet
sui parte inferatur (est
enim dies, quæcum-
que hora diei fit: &
similiter mouetur a-
liquis in quacumque
motus parte inueni-
tur) ex quacumque
immersione, immo
ex quacumque im-
mersionis parte suf-
ficiet, ad abluendâ,
ablutio inferatur, ac
per hoc baptismus, si
totius rationem tran-
seat, habent enim u-
niversas immersionis par-
tes, & singulæ immer-
siones partium ratio-
nem, diu in suo toto

significat triduum sepulture Christi, & etiam trinitas personarum: sed diuersis ex causis secundum ordinationem ecclesie, quandoque institutus est unus modus, quandoque alius: quia enim a principio nascens ecclesie, quidam de Trinitate male sentiebant, Christum purum hominem esse æstimantes, nec dici filium Dei & Deum nisi propter meritum eius, quod præcipue fuit in morte, ideo non baptizabant in nomine Trinitatis, sed in commemoratione mortis Christi, & una immersione, quod reprobatur fuit in primitiua ecclesia, unde in canonicis apostolorum * legitur, si quis presbyter aut episcopus non trinam immersionem unius ministerii, sed semel mergat in baptismate, quod dari a qui busdam dicitur in morte Domini, deponatur: non enim nobis dixit Dominus, in morte mea baptizate, sed in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Postmodum vero inoleuit quorundam schismaticorum & hæreticorum error, homines rebaptizantium: sicut de Donatistis August. * nar- rat super Ioan. Et ideo in detestationem erroris eorum, fuit statutum in Concilio Toletano, quod fieret una sola immersio: ubi sic legitur, Propter uitandum schismatis scadalum, uel hæretici dogmatis usum, simplam teneamus baptismi immersionem: sed cessante tali causa communiter obseruatur in baptismo trina immersio. Et ideo grauius peccaret aliter baptizans, quasi ritum ecclesie non obseruans, nihilominus tamen esset baptismus.

AD PRIMUM ergo dicendū, quod Trinitas est sicut agens principale in baptismo: similitudo autem agētis peruenit ad effectum secundum formam, & non secundum materiam. & ideo significatio Trinitatis fit in baptismo per uerba formæ; nec est de necessitate, quod significetur Trinitas per uitum materie: sed hoc fit ad maiorem expressionem: similiter etiam, mors Christi figuratur sufficienter in unica immersione. Triduum autem sepulture non est de necessitate salutis nostre: quia etiam si una die suis set sepultus uel mortuus, sufficeret ad perficiendam nostram redemptionem: sed triduum illud ordinatur ad manifestandum ueritatem mortis, ut supra dictum est. & ideo patet, quod trina immersio, nec ex parte Trinitatis, nec ex parte passionis Christi, est de ne-

A cessitate sacramenti.
AD SECUNDUM dicendū, quod Pelagius Papa intelligit trinam immersionem esse de mandato Christi in suo simili: in hoc scilicet quod Christus præcepit baptizari in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti: non tamen est similis ratio de forma, & de uitum materie, ut dictum est.*
AD TERTIUM dicendū, quod (sicut supra dictum est) intentio requiritur ad baptismum, & ideo ex intentione ministri ecclesie, qui intendit unum baptismum dare trina immersione, efficitur unum baptismum: unde Hieroni. dicit * super epistolam ad Philipp. Licet ter baptizetur, id est immergatur, propter mysterium Trinitatis, tamen unum baptismum reputatur: si uero intenderet ad unam quamque immersionem unum baptismum dare, ad singulas immersiones repetens uerba formæ peccaret, quantum in se est, pluries baptizans.

C ARTICVLVS IX.
PRIMUM BAPTISMVS POSSE ITERARI.
AD NONVM sic proceditur. Videtur, quod baptismus non possit iterari. Baptismus enim uidetur institutus ad abluionem peccatorum: sed peccata iterantur, ergo multo magis baptismus debet iterari: quia misericordia Christi transcendit hominis culpam.

D 2. Prætere. Io. Baptista præcipue fuit a Christo commendatus, cū de eo dictum sit Matt. 11. Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista: sed baptizati a Ioanne, iterum baptizabantur ut habetur Actum 19. ubi dicitur, quod Paulus baptizabat eos, qui erant baptizati baptismo Ioannis, ergo multo fortius illi, qui sunt baptizati ab hæreticis, uel peccatoribus, sunt rebaptizandi.

E 3. Præter. In Niceno Concilio statutum est, si quis confugerit ad ecclesiam catholicam de Paulianis & Cataphyrgis, rebaptizari eos oīno debere: uidetur autē esse eadem ratio de aliis hæreticis, ergo baptizati ab hæreticis, debent rebaptizari.

4. Præ. Baptismus est necessarius ad salutem: sed de quibusdam baptizatis aliquando dubitatur, an sint baptizati, ergo uidetur quod debeant iterum baptizari.

5. Præ. Eucharistia est perfectius

sumuntur, & sola separatio ab aliis partibus, illi uel illis rationem totius largitur, ut accidit in diuisione continui permanentis. Ministro ergo intendente trinam immersionem, quamdiu immersiones seu earum partes habent rationem partium baptismi ex parte materie, hoc est abluionis, non perficitur baptismus, sed si pars aliqua forte reuertatur rationem totius ex hoc, quod in ea finiretur prolatio formæ, undecumque hoc accidat, abluio baptismalis perfecta est. Peccat tamen minister, præueniens secundam aut tertiam immersionem prolatione uerborū late gra: tamq̄ omittas aliqua immersionem.

¶ Super quæstio. sexagesima sexta articulum nonum.

In titulo tam huius, quam triū sequentium articulorum, & similiter in omnibus his, que in illis continentur, nihil aliud scribendum occurrit, nisi quod Scotus in 4. sententia. distincti. 6. duas rationes in litera noni articuli, scilicet secundam & tertiam arguit. Secundam quidem: quia in morte Christi baptizati sumus, dicit non concludere quia poenitentia uirtutem quoque habet a passione Christi, & tamen est iterabilis. Tertiam uero, quia imprimi characterem in debilem, dicit probare per manifestum: quoniam a principio institutio nis baptismi manifestum fuit, quod non licuit iterare ipsum, & character erat occultus.

¶ Ad primum horū dicitur, quod uis rationis consistit in re præsentatione (quia, si in baptismo representatur mors Christi) & non in efficacia uirtutis a passione Christi, ut arguens refert: unde argumentum nihil obstat quoniam poenitentia non assimilatur hominem Christo mortuo; sed baptismus cōspeliens Christo mortuo hominē, qui baptizatur.

DD 2. ¶ Ad

Loco citato in arg.

In fol. præc.

q. 64. ar. 8.

In com. ca. 4. ad Eph. sup illud, una fides, unū baptisma, to. 2. refertur de conf. d. 2. c. Eodē modo.

4. dist. q. 2. r. 1. q. 1. & 4. c. 6. tra. 59. an. & c. 70. & 71. Et lo. 3. & c. phel. 4. lec. 2.

In com. 1. Ni. ca. can. 9.

In can. 4. & subter. de conf. sig. presbyter.

De can. 4. cap. 11. fuit.

Titul. 1. 9.

In can. 7. let. 4. can. 3.

In epi. c. 1. lio. 1. ardo.

re. 1. 1. 1. 1.

q. 1. ar. 4. & 5. ar. 2.